

Συλλογή της Νομολογίας

ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 10ης Ιανουαρίου 2019 *

«Προδικαστική παραπομπή – Κατάργηση της δίκης»

Στην υπόθεση C-169/18,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Court of Appeal (εφετείο, Ιρλανδία) με απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 2018, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 2 Μαρτίου 2018, στο πλαίσιο της δίκης

Atif Mahmood,

Shabina Atif,

Mohammed Ahsan,

Mohammed Haroon,

Nik Bibi Haroon,

Noor Habib κ.λπ.

κατά

Minister for Justice, Equality and Law Reform,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-C. Bonichot, πρόεδρο τμήματος, R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), Αντιπρόεδρο, A. Rosas, L. Bay Larsen και M. Safjan, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο A. Mahmood και η S. Atif, εκπροσωπούμενοι από τις U. O'Brien και C. Sinnott, solicitors, τον C. O'Dwyer, SC, καθώς και τον D. Leonard, BL,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

- ο M. Ahsan, εκπροσωπούμενος από τις U. O'Brien και C. Sinnott, solicitors, τον C. O'Dwyer, SC, καθώς και την S. Michael Haynes, barrister,
- ο M. Haroon και η N. Haroon, εκπροσωπούμενοι από τον S. Kirwan, solicitor, τον M. Lynn, SC, καθώς και από τον A. Lowry, BL,
- ο N. Habib, εκπροσωπούμενος από την E. Larney, solicitor, καθώς και από τους M. Lynn, SC, και A. Lowry, BL,
- η Ιρλανδία, εκπροσωπούμενη από τις M. Browne και G. Hodge καθώς και από τον A. Joyce, επικουρούμενους από τον M. Collins, SC, και την S. Kingston, BL,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και R. Kanitz,
- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον S. Brandon και την R. Fadoju, επικουρούμενους από τον D. Blundell, barrister,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον J. Tomkin και την E. Montaguti,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα,

εκδίδει την ακόλουθη

Διάταξη

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (ΕΕ 2004, L 158, σ. 77, και διορθωτικά ΕΕ 2004, L 229, σ. 35 και ΕΕ 2005, L 197, σ. 34).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ των Atif Mahmood, Shabina Atif, Mohammed Ahsan, Mohammed Haroon, Nik Bibi Haroon, καθώς και του Noor Habib κ.λπ., αφενός, και του Minister for Justice, Equality and Law Reform (Υπουργού Δικαιοσύνης, Ισότητας και Νομοθετικής Μεταρρυθμίσεως, Ιρλανδία, στο εξής: Υπουργός), αφετέρου, με αντικείμενο τη διάρκεια εξετάσεως των αιτήσεων θεωρήσεων που υποβλήθηκαν από μέλη των οικογενειών των A. Mahmood, M. Ahsan, M. Haroon και N. Habib.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 3 Οι A. Mahmood, M. Ahsan, M. Haroon και N. Habib, Βρετανοί υπήκοοι, άσκησαν, αντιστοίχως, στις 16 Νοεμβρίου 2015, στις 18 Μαρτίου 2016, στις 21 Δεκεμβρίου 2015 και στις 16 Δεκεμβρίου 2015, προσφυγή ενώπιον του High Court (ανώτερου δικαστηρίου, Ιρλανδία) κατά του Υπουργού, λόγω της προβαλλόμενης καθυστέρησης στην εξέταση των αιτήσεων θεωρήσεων εισόδου στην Ιρλανδία των μελών των οικογενειών τους, τα οποία είναι υπήκοοι τρίτων κρατών, ήτοι της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Πακιστάν και της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Αφγανιστάν.
- 4 Το High Court (ανώτερο δικαστήριο) έκανε δεκτές τις εν λόγω προσφυγές και ο Υπουργός άσκησε εφέσεις ενώπιον του Court of Appeal (εφετείου, Ιρλανδία), το οποίο αποφάσισε τη συνεκδίκασή τους.

- 5 Ο A. Mahmood είναι Βρετανός υπήκοος που έχει τη συνήθη διαμονή του στο Ηνωμένο Βασίλειο και είναι παντρεμένος από το 2013 με την S. Atif, Πακιστανή υπήκοο. Έχοντας ως πρόθεση να μεταβεί στην Ιρλανδία με τη σύζυγό του, ο A. Mahmood υπέβαλε, στις 9 Ιουλίου 2015, στο προξενείο της Ιρλανδίας στο Καραάτσι (Πακιστάν) αίτηση θεωρήσεως εισόδου για αυτήν. Αμφότεροι κατοικούν έκτοτε στο Πακιστάν, εν αναμονή της εκδόσεως της θεωρήσεως αυτής.
- 6 Ο M. Ahsan είναι Βρετανός υπήκοος που εργάζεται στην Ιρλανδία από τον Μάιο του 2015. Τον Ιούνιο του 2012, συνήψε στο Πακιστάν γάμο με την πακιστανή υπήκοο Malaika Gulshan, με την οποία απέκτησε έναν υιό. Στις 7 Αυγούστου 2015, η M. Gulshan υπέβαλε σε κέντρο εξετάσεως στη Λαχώρα (Πακιστάν) αίτηση θεωρήσεως εισόδου στην Ιρλανδία για την ίδια και τον υιό της.
- 7 Ο M. Haroon είναι Βρετανός υπήκοος, ο οποίος εκμεταλλεύεται επιχείρηση ταχείας εστίασεως στην Ιρλανδία και είναι παντρεμένος από το 2013 με την Αφγανή υπήκοο N. Haroon. Στις 4 Ιουνίου 2015, η N. Haroon υπέβαλε στην Ιρλανδία, μέσω των δικηγόρων της, αίτηση θεωρήσεως εισόδου στο εν λόγω κράτος μέλος με σκοπό την επανένωση με τον σύζυγό της.
- 8 Ο N. Habib είναι Βρετανός υπήκοος, ο οποίος έχει εγκατασταθεί από τον Φεβρουάριο του 2015 ως ελεύθερος επαγγελματίας στην Ιρλανδία. Γεννήθηκε στο Αφγανιστάν το 1968 και το 1990 συνήψε γάμο με την πρώτη σύζυγό του, με την οποία απέκτησαν τρία τέκνα. Τον Ιούνιο του 2015, υποβλήθηκε αίτηση θεωρήσεως εισόδου για τη μητέρα του στην υπηρεσία θεωρήσεων της Ιρλανδίας στο Άμπου Ντάμπι (Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα), υποβλήθηκαν δε επίσης στην Ιρλανδία αιτήσεις θεωρήσεων εισόδου για τους δύο υιούς του καθώς και για τέσσερα από τα εγγόνια του από τον νόμιμο αντιπρόσωπό τους.
- 9 Οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης υποστηρίζουν ότι η διάρκεια εξετάσεως των επίμαχων στην κύρια δίκη αιτήσεων θεωρήσεων συνιστά παράβαση των επιταγών του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38.
- 10 Αντιθέτως, ο Υπουργός υποστηρίζει, κατ' αρχάς, ότι η διάρκεια εξετάσεως των αιτήσεων θεωρήσεων είναι εύλογη, στο μέτρο που δικαιολογείται από την ανάγκη διενέργειας εξακριβώσεων και ελέγχων για την ανίχνευση απάτης, καταχρήσεως δικαιωμάτων ή για περιπτώσεις εικονικών γάμων. Συναφώς, ο Υπουργός τονίζει ότι στην Ιρλανδία και στο Ηνωμένο Βασίλειο υπάρχουν εγκληματικά δίκτυα που δραστηριοποιούνται στη διευκόλυνση εικονικών γάμων καθώς και κερδοσκοπικών εταιριών που διευκολύνουν την άφιξη πολιτών της Ένωσης στην Ιρλανδία με αποκλειστικό σκοπό την τεχνητή γένεση υποχρεώσεως βάσει του δικαίου της Ένωσης.
- 11 Στη συνέχεια, ο Υπουργός φρονεί ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη προθεσμία εξετάσεως των αιτήσεων θεωρήσεως είναι εύλογη, στο μέτρο που δικαιολογείται από την ανάγκη διενέργειας ενδελεχών ελέγχων ασφάλειας, ώστε να αποτρέπεται ο κίνδυνος τρομοκρατικής επιθέσεως σε περίπτωση που τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα προέρχονται από τρίτα κράτη που εγείρουν ιδιαίτερες ανησυχίες, όπως συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση.
- 12 Τέλος, ο Υπουργός επισημαίνει την πολύ μεγάλη αύξηση των αιτήσεων θεωρήσεων που υποβάλλονται από συζύγους πολιτών της Ένωσης εγκατεστημένους στα τρίτα αυτά κράτη. Οι αιτήσεις αυτές αυξήθηκαν κατά 1 417 % κατά το διάστημα από το 2013 έως το 2015, ο δε αριθμός τους αυξήθηκε από 663 το 2013 σε 10 062 το 2015. Η απρόβλεπτη αυτή αύξηση δικαιολογεί, σύμφωνα με τον Υπουργό, την επιμήκυνση της διάρκειας εξετάσεως των αιτήσεων θεωρήσεως.
- 13 Επιπλέον, ο Υπουργός υποστηρίζει ότι οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης δεν μπορούν να επικαλεστούν το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38, εφόσον οι εξακριβώσεις και οι έλεγχοι δεν έχουν πραγματοποιηθεί. Σύμφωνα με τον Υπουργό, ο αιτών θεώρηση εισόδου για μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης οφείλει, προτού επικαλεστεί τη διάταξη αυτή, να αποδείξει την ύπαρξη πραγματικής σχέσεως, λόγω της οποίας το μέλος της οικογένειας που είναι υπήκοος τρίτου κράτους δύναται να αποκτήσει δικαίωμα διαμονής.

- 14 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί, καθόσον το πραγματικό ζήτημα είναι αν οι καθυστερήσεις στην εξέταση των αιτήσεων θεωρήσεων εισόδου, όπως οι επίμαχες στην κύρια δίκη, συνιστούν παράβαση της εν λόγω διατάξεως και αν μπορούν να δικαιολογηθούν από τις περιστάσεις που αναφέρθηκαν.
- 15 Σύμφωνα με το αιτούν δικαστήριο, καθυστέρηση διάρκειας έως δύο έτη κατά την εξέταση αιτήσεως θεωρήσεως εισόδου συνιστά, κατ' αρχήν, παράβαση του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38. Επιπλέον, το δικαστήριο διατυπώνει αμφιβολίες σχετικά με το αν μια τέτοια καθυστέρηση δύναται να δικαιολογηθεί από τους λόγους που προέβαλε ο Υπουργός, εκτιμώντας ότι ο νομοθέτης της Ένωσης θα είχε ρητώς προβλέψει τη δυνατότητα αυτή στην οδηγία.
- 16 Επιπροσθέτως, το αιτούν δικαστήριο σημειώνει ότι επί του παρόντος εκκρεμούν ενώπιον του Υπουργού περίπου 7 300 αιτήσεις θεωρήσεων εισόδου και ότι η έκβαση της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί θα έχει συνέπειες για καθεμία από αυτές.
- 17 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Court of Appeal (εφετείο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Με την επιφύλαξη των πιθανών δικαιολογήσεων που περιγράφονται στα ερωτήματα 2, 3 και 4, παραβαίνει ένα κράτος μέλος την υποχρέωση που υπέχει από το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38/EK (στο εξής: οδηγία του 2004) για έκδοση θεωρήσεως το συντομότερο δυνατό για τον/τη σύζυγο και τα μέλη της οικογένειας πολίτη της Ένωσης ο οποίος ασκεί τα δικαιώματα ελεύθερης κυκλοφορίας στο εν λόγω κράτος μέλος ή που προτίθεται να ασκήσει τα δικαιώματα αυτά, όταν η καθυστέρηση της εξετάσεως της σχετικής αιτήσεως υπερβαίνει τους 12 μήνες;
- 2) Με την επιφύλαξη της απαντήσεως που θα δοθεί στο ερώτημα 1, η καθυστέρηση εξετάσεως ή λήψεως αποφάσεως σχετικά με αίτηση θεωρήσεως σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 2, η οποία προκύπτει λόγω της ανάγκης να διασφαλισθεί, ιδίως μέσω ελέγχων ιστορικού, ότι η αίτηση δεν ασκείται δολίως ή καταχρηστικώς, καθώς και ότι ο γάμος δεν είναι εικονικός, είναι δικαιολογημένη είτε δυνάμει του άρθρου 35 της οδηγίας του 2004, είτε για άλλο λόγο, και, συνεπώς, δεν συνιστά παράβαση του άρθρου 5, παράγραφος 2;
- 3) Με την επιφύλαξη της απαντήσεως που θα δοθεί στο ερώτημα 1, η καθυστέρηση εξετάσεως ή λήψεως αποφάσεως σχετικά με αίτηση θεωρήσεως σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 2, η οποία προκύπτει λόγω της ανάγκης διενέργειας εκτεταμένων ελέγχων ιστορικού και ελέγχων ασφάλειας σε πρόσωπα προερχόμενα από ορισμένες τρίτες χώρες οι οποίες εγείρουν σοβαρές ανησυχίες σχετικά με το ζήτημα της ασφάλειας αναφορικά με ταξιδιώτες προερχόμενους από τις χώρες αυτές, είναι δικαιολογημένη, είτε δυνάμει του άρθρου 27, είτε του άρθρου 35 της οδηγίας του 2004, είτε για άλλο λόγο, και, συνεπώς, δεν συνιστά παράβαση του άρθρου 5 παράγραφος 2;
- 4) Με την επιφύλαξη της απαντήσεως που θα δοθεί στο ερώτημα 1, η καθυστέρηση εξετάσεως ή λήψεως αποφάσεως σχετικά με αίτηση θεωρήσεως σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 2, η οποία οφείλεται σε αιφνίδιο και μη αναμενόμενο κύμα σχετικών αιτήσεων προερχόμενων από ορισμένες τρίτες χώρες οι οποίες εγείρουν σοβαρές ανησυχίες σχετικά με το ζήτημα της ασφάλειας, είναι δικαιολογημένη και, συνεπώς, δεν συνιστά παράβαση του άρθρου 5, παράγραφος 2;»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

- 18 Κατά το στάδιο της έγγραφης διαδικασίας, η Ιρλανδία επισήμανε ότι τον Μάρτιο του 2017 εκδόθηκαν για τις επίμαχες στην κύρια δίκη αιτήσεις θεωρήσεως απορριπτικές αποφάσεις. Οι προσφυγές που ασκήθηκαν κατά των αποφάσεων αυτών απορρίφθηκαν, αντιστοίχως, τον Ιούλιο του 2017 όσον

αφορά τη σύζυγο του A. Mahmood, τον Δεκέμβριο του 2017 όσον αφορά τη σύζυγο και τον υιό του M. Ahsan, τον Φεβρουάριο του 2018 όσον αφορά τη σύζυγο του M. Haroon και τον Ιανουάριο του 2018 όσον αφορά τη μητέρα, τους δύο υιούς και τα τέσσερα εγγόνια του N. Habib.

- 19 Μετά την ενημέρωση αυτή, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 101, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, η Γραμματεία του Δικαστηρίου ζήτησε από το αιτούν δικαστήριο, με επιστολή της 18ης Οκτωβρίου 2018, να διευκρινίσει στο Δικαστήριο αν η κύρια δίκη έχει καταστεί άνευ αντικειμένου ή αν η απάντηση του Δικαστηρίου εξακολουθεί να είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιόν του.
- 20 Με επιστολή της 31ης Οκτωβρίου 2018, το αιτούν δικαστήριο απάντησε ότι, μολονότι η απάντηση του Δικαστηρίου δεν είναι αναγκαία για τους προσφεύγοντες της κύριας δίκης, εμμένει, εντούτοις, στη διατήρηση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στο μέτρο που μια τέτοια απάντηση θα είχε συνέπειες στην εξέταση χιλιάδων υποθέσεων.

Επί της προδικαστικής παραπομπής

- 21 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η διαδικασία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ αποτελεί μέσο συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων χάρη στο οποίο το πρώτο παρέχει στα δεύτερα τα ερμηνευτικά στοιχεία του δικαίου της Ένωσης που είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς επί της οποίας καλούνται να αποφανθούν (διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 2017, Aranyosi, C-496/16, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2017:866, σκέψη 22).
- 22 Τόσο από το γράμμα όσο και από την οικονομία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ προκύπτει ότι η διαδικασία προδικαστικής παραπομπής προϋποθέτει ότι εκκρεμεί πράγματι διαφορά ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, στο πλαίσιο της οποίας αυτά καλούνται να εκδώσουν απόφαση που θα λαμβάνει υπόψη την προδικαστική απόφαση (διάταξη της 3ης Μαρτίου 2016, Euro Bank, C-537/15, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:143, σκέψη 32).
- 23 Ειδικότερα, η δικαιολογητική βάση της προδικαστικής παραπομπής δεν έγκειται στη διατύπωση συμβουλευτικής γνώμης επί γενικών ή υποθετικών ζητημάτων, αλλά στην ανάγκη πραγματικής επιλύσεως μιας ένδικης διαφοράς (διάταξη της 3ης Μαρτίου 2016, Euro Bank, C-537/15, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:143, σκέψη 33).
- 24 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η διαφορά της κύριας δίκης αφορούσε την προβαλλόμενη καθυστέρηση του Υπουργού στην εξέταση των επίμαχων αιτήσεων θεωρήσεων και αποσκοπούσε στο να υποχρεωθεί ο τελευταίος να αποφανθεί επί των αιτήσεων αυτών.
- 25 Όμως, στο μέτρο που για τις επίμαχες στην κύρια δίκη αιτήσεις θεωρήσεων εκδόθηκαν απορριπτικές αποφάσεις, οι οποίες έχουν προσβληθεί με ένδικα μέσα τα οποία δεν έγιναν δεκτά, και δεδομένης της διευκρινίσεως του αιτούντος δικαστηρίου ότι η απάντηση του Δικαστηρίου δεν μπορεί πλέον να ωφελήσει τους προσφεύγοντες της κύριας δίκης, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 18 και 20 της παρούσας διατάξεως, η διαφορά της κύριας δίκης κατέστη άνευ αντικειμένου και, κατά συνέπεια, δεν παρίσταται πλέον αναγκαίο να δοθεί απάντηση στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα.
- 26 Επομένως, παρά τη μη απόσυρση της αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως εκ μέρους του αιτούντος δικαστηρίου, στο οποίο εναπόκειται, καταρχήν, να αντλήσει τις συνέπειες των αποφάσεων απορρίψεως των αιτήσεων θεωρήσεων εισόδου και, ειδικότερα, να κρίνει αν πρέπει είτε να εμμένει στην αίτησή του εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, είτε να την τροποποιήσει, είτε να την αποσύρει, διαπιστώνεται, εν προκειμένω, ότι παρέλκει η έκδοση αποφάσεως επί της εν λόγω αιτήσεως (πρβλ. διάταξη της 24ης Μαρτίου 2009, Nationale Loterij, C-525/06, EU:C:2009:179, σκέψη 11).

Επί των δικαστικών εξόδων

- 27 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) διατάσσει:

Παρέλκει η έκδοση αποφάσεως επί της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε το Court of Appeal (εφετείο, Ιρλανδία), με απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 2018, στην υπόθεση C-169/18.

(υπογραφές)